

værkere. Det er ikke vanskeligt; det kan tværtimod ske meget let gennem en Bevilling, forsaavidt som denne behøves, — mange Fabriker kunne jo drives uden Bevilling — og det er ei heller saa overordentlig vanskeligt at skaffe Capital tilveie. Der er altsaa aldeles ingen Værggelse for, at der ikke ved Siden af en mindre Fabriksherre eller en Haandværker, kan opstaae en stor Fabrik, som paa meget kort Tid kan tilintetgjøre deres Virksomhed. — Dernæst maa man ogsaa tage i Betragtning, at efter den Næringslovgivning — som allerede nu finder Sted, og som om et Par Aar i høi Grad vil gjøre sine Virkninger gjældende — vil der blive en ganske anden Concurrance og en ganske anden Frihed i Næringsbruget, end der hidtil har været. Der kan altsaa nu principmæssigt kun være Spørgsmaal, om man skal forhindre Straffeanstalten fra at træde i en mere udviklet Concurrance i de Par Aar, der ere tilbage, inden den større Næringsfrihed træder i Kraft. Jeg troer, at det vil være umuligt for Ministeren at indføre saadanne Bestemmelser i Contracten, at paa den ene Side Straffeanstaltens Virksomhed ikke skal modarbejdes derved, og paa den anden Side Fabrikkerne eller Haandværkerne skulle fritages for Concurrancen, og jeg troer ikke, at det vil være muligt for den ærede Rigsdagsmand for Skanderborgs Amts 1ste Valgkreds (Vindahl) i saa Henseende at opstille noget Positivt, som kunde anses brugbart. Den ærede Rigsdagsmand har gjort enkelte Antydninger i saa Henseende; han har meent, at der i de Contracter, der sluttedes, skulde fastsættes en saadan Indskrænkning med Hensyn til Arbeidskraften, at den kun maatte anvendes til visse Classer af Arbejde; men hvorfor skulde da disse enkelte Classer ikke være ligesaa besyttede som de andre Classer, hvorfor skal det tillades den Entrepreneur, der bruger Straffeanstaltens Arbeidskraft, at ruinere den ene Slags Fabrikherre og Haandværkere og ikke den anden Slags, forudsat at han vil komme til at ruinere Nogen som helst? Det troer jeg ikke kan være rigtigt. Naar man saa siger: Ja, det er heller ikke saameget Fabrikvirksomheden, man sigter til, men man vil søge at forhindre, at den egentlige Haandværksstand lider noget Afbræk, saa troer jeg,

det vil være saa vanskeligt at bestemme, hvor Grændsen mellem Fabrikdrift og Haandværksdrift er, at det slet ikke vil være muligt at træffe nogen Bestemmelse i saa Henseende. Iøvrigt troer jeg ikke, at den ærede Rigsdagsmand for Skanderborg Amts 1ste Valgkreds (Vindahl), ligesaa lidt som den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns 2den Valgkreds (Range), der tildeels samstemmer med ham, behøve at være urolige; thi jeg er ganske enig med den ærede Rigsdagsmand for Holbæk Amts 2den Valgkreds (Tscherning) i, at Erfaringen allerede har viist, at det ikke er paa den egentlige Haandværksdrift saadanne Entrepreneurer som dem, der ville slutte Contract med Straffeanstalterne, ville indlade sig. — Jeg skal være ganske enig med de ærede Herrer, der have omtalt det Unskelige i, at Klædefabrikationen fra Usferød kunde gaae over til Straffeanstalterne, men Enhver her i Salen veed jo, hvilke Hindringer der hidtil have stillet sig derimod; det skal imidlertid være mig meget kjær, om den offentlige Mening kunde gjøre sig saa stærkt gjældende i den Retning, at det saa at sige blev en Nødvendighed at nedlægge Usferød Fabrik og bringe Klædefabrikationen over i Straffeanstalterne, men jeg vil dog ved Siden deraf bemærke, at naar man ønsker det, og jeg ønsker det, saa er man i Modsigelse med sig selv, naar man taler, saaledes som Rigsdagsmændene for Kjøbenhavns 2den Valgkreds (Range) og Skanderborg Amts 1ste Valgkreds (Vindahl) have talt, thi efter deres Betragtning maa man jo absolut komme til det Resultat, at Usferød Fabrik vel bør nedlægges, men at Fabrikationen ikke gaaer over til Straffeanstalterne, da man derved vil skade de private Fabrikker; derimod vil den ærede Rigsdagsmand for Holbæk Amts 2den Valgkreds og jeg, der ikke have denne Frygt, ikke komme i Modstrid med os selv i saa Henseende. Ved denne Leilighed skal jeg dog ikke undlade at bemærke, at der i andre Henseender er viist Umødeligheden fra Krigsbestyrelsen, idet forskjellige Rekviziter til Militaeretatsens Behov ville blive forarbejdede i Straffeanstalterne, — men det maa jo de to ærede Rigsdagsmænd (Range og Vindahl) efter deres Betragtning ogsaa være imod. Naar der, saavel i Udvalgets Betænk-